

Концевич Дарина

Науковий керівник – доц. Тютюнник І. С.

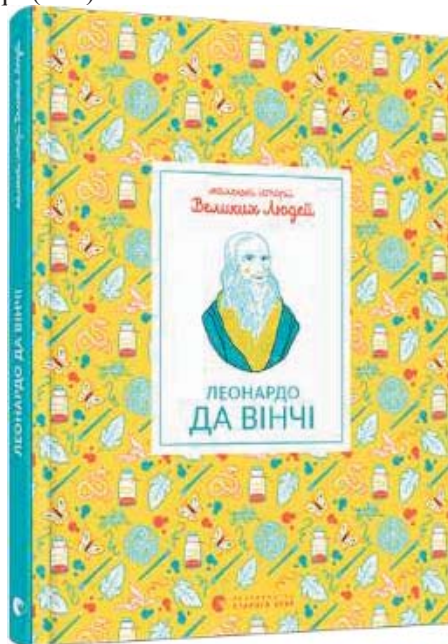
**В СЕРЕДИНІ КНИГИ «МАЛЕНЬКОЇ ІСТОРІЇ ВЕЛИКИХ ЛЮДЕЙ.
ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ»**

Книга – це не лише словесне мистецтво, а й візуальне, де невід’ємним атрибутом виступає ілюстрація. Найбільше місце ілюстрація займає в оформленні саме дитячої літератури. Досвідчені письменники та видавці стверджують, що написати книгу для дітей є найбільш складною формою літературної творчості, адже діти не сприймають фальші і мають особливий світогляд. Тож створити те, що їм сподобається, дуже складно [2]. Ілюстрація є невід’ємним елементом дитячої книги, пояснює текст наочними образами, дає можливість читачеві по-новому зрозуміти і відчувати цілісність літературного змісту і форми.

Найбільша частка публікацій сконцентрована на проблемі оформлення дитячої літератури та її видавничій підготовці. Також досліджено особливості виховного потенціалу ілюстрованої книги та дитячого сприйняття (Е. Огар, Ю. Кадоркіна, А. Майовець, О. Мельник, Л. Балущька, Л. Давиденко, Ю. Федіна, О. Харченко, Н. Шульська). Дана література розкрила основні питання щодо оформлення дитячої літератури в плані композиції, побудови, колориту, та на те, як ці елементи впливають на дитину під час читання. Так, опитування, проведене фахівцями серед респондентів дитячого віку, засвідчило, що діти перед ілюстраціями у книзі ставлять такі основні вимоги: малюнки повинні бути насамперед гарними, яскравими, веселими, добрими і зрозумілими, а герої – ніби живими [1]. Потрібним є білий фон, який слугує для кращого сприйняття текстової та візуальної інформації, велика частка малюнків, скільки дитина запам’ятовує 80% того, що бачать [4].

Метою дослідження є аналіз художньої складової сучасної дитячої книги «Маленька історія Великих Людей. Леонардо да Вінчі» видавництва «Старого Лева». Варто нагадати, що це одне з найактивніших видавництв в українському медіапросторі, що вирізняється якістю друку та впізнаваним стилем.

Книга «Маленькі історії Великих Людей. Леонардо да Вінчі» (2020 р.) є науково-популярним виданням для дітей віком від семи років, де доступно і цікаво описане життя та творчість великого художника, інженера, архітектора, вченого, скульптора та винахідника. Автором є британська письменниця Ізабель Томас (переклад Христини Демидюк), ілюстратором – Катерина Спітцер. (іл.1).

Іл.1. Обкладинка книги Ізабель Томас. Маленька історія Великих Людей. Леонардо да Вінчі.

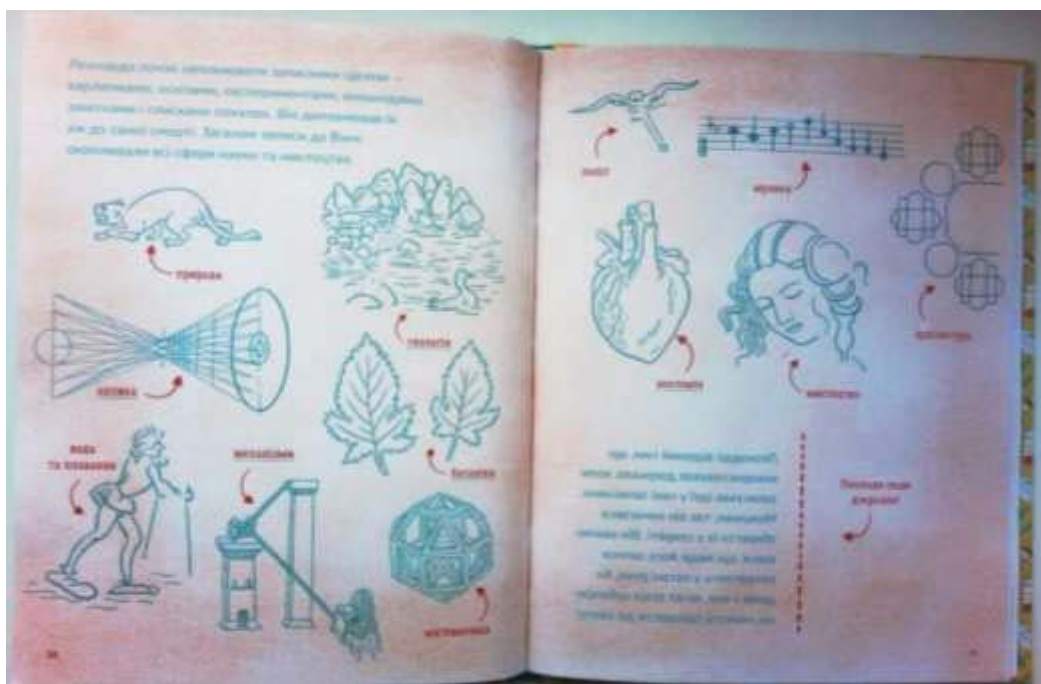
Ця книга, в першу чергу, зацікавлює образом головного героя видання – однією з найвідоміших постатей людства, який багато чого навчив своїх нащадків. Далі, приваблює яскраво сигнальна титулка з портретом художника та багатообіцяючою назвою. Розкриваючи книгу, вражає неповторність авторської передачі змісту та образів. Вона надихає як на читання, так на уважний перегляд зображеного. Видання може слугувати аналогом для створення наступних книг для дітей, бо в ній є колір, настрій, «співпраця» тексту із ілюстрацією. продуманість, лаконічність і динамічність оповіді як основні вимоги до ілюстрування.

У книзі 63 сторінки, кожна з яких проілюстрована. Співвідношення тексту та ілюстрацій становить 30/70, де 30 % займає текст, а 70 % – ілюстрації. Графічне зображення насичене яскравими контрастними кольорами, де переважає лінійна графіка. Особлива, продумана незвична архітектоніка розворотів книжки, в якій багато «повітря», простору для гри уяви, допомагає маленькому читачеві сконцентруватися на основному. Також присутні максимально заповнені сторінки із зображеними посталями людей, предметів. Ілюстраторка використала хмаринки над головами персонажів, що виглядає як розмова героїв між собою (іл. 2).

Іл. 2. Розворот книги Ізабель Томас. Маленька історія Великих Людей. Леонардо да Вінчі. Ілюстратор – Катерина Спітцер. С.24-25.

Майстерність художника у даній книзі виявляється у використанні комп'ютерної графіки. За допомогою векторного зображення автор мінімальними засобами – лінією та пляхою передала суть тексту. Характеризуючи саме зображення, можна зауважити, що персонажі подані у спрощеній формі, що складає враження дитячого малюнка. У виданні застосовано статичні зображення. Присутня не типовість подачі кольорів, наприклад, лінійна прорисовка рис обличчя і тіла бірюзовим кольором, подекуди червоним. Особливого значення набуває в малюнках для дитячої книги настрій, який вони передають. Різні його відтінки (сумні, веселі, іронічні, серйозні) легко сприймаються через малюнки, підказуючи читачеві, як слід ставитися до того чи іншого героя, того чи іншого його вчинку [4].

Іл. 3. Розворот книги Ізабель Томас. Маленька історія Великих Людей. Леонардо да Вінчі. С.30-31.

Настрій у книзі передається завдяки «легкому» бірюзовому кольору шрифту (подекуди для виділення думки присутній червоний текст), та емоційні персонажі на білому тлі. Особливість графіки ще у тому, що ілюстратор використала ефект застарілого паперу, де на блідо-червоному фоні розміщені лінійні ілюстрації червоного кольору. Складається враження передачі справжнього паперу, на якому робив свої зарисовки герой книги Леонардо да Вінчі. Цей спосіб допоможе маленькому читачеві краще перейнятися життям і творчістю великого генія (іл. 3).

Оригінальною також є подача робіт Леонардо да Вінчі. Так, відома на весь світ картина генія «Джоконда» є своєрідною копією, яка подана у стилістиці всієї книги, що гармонізує її із усіма іншими ілюстраціями. Розворот із твором мистецтва є особливим. З правої сторони від читача сам портрет Мони Лізи, а з лівої (для виділення) на бірюзовому фоні білим текстом подана сама інформація (іл. 4). Хоч, варто зазначити, то шрифт книзі відносно замалий, враховуючи, що видання призначене для дітей від семи років.

Потрібно зауважити, що описані вище засоби графічної мови мають багато спільного зі стилістикою американських коміксів, якій притаманні великі кольорові плями та лінійна прорисовка зверху, оформлені монологи та діалоги персонажів, певна «кліповість», «колажність» композиції книжкового блоку.

Характеризуючи ілюстрацію цієї книги художник створює власний світ уявлень, спираючись на літературну основу, але треба обов'язково зважити й на ще одного, чи не найважливішого «співавтор», а саме – маленького читача. У роботі ілюстраторки засобами художньої виразності можна виділити особливий колорит, де поєднуються контрастні кольори. Для виділення вона використовує заливку, а для спрощення просту лінійну подачу. Світло-тінь у роботах відсутні. Відносно композиції, то більшість розворотів є вдалими. Чітко виражений композиційний центр, присутня статика, закон ритму та підпорядкованості другорядного головному. Перспектива у зображенні подана за допомогою ліній і кольорових плям. Те що до нас ближче – кольорове, насичене, те що далше – повністю лінійне.

Іл. 4. Розворот книги Ізабель Томас. *Маленька історія Великих Людей. Леонардо да Вінчі.* С.48-49.

Отже, спостерігаємо щораз активніше залучення комп'ютерної графіки в оформлення української дитячої книги. Крім того, значного поширення тут набуває мінімалістична манера виконання образів та сюжетів, яка передбачає використання локальних кольорів, повторення елементів, наявність кольорових акцентів. Це, у свою чергу, наближає її до трактування графіки, властивій коміксам. На прикладі видання «Маленька історія Великих людей. Леонардо да Вінчі» спостерігаємо як сміливо тут демонструється авторський рисунок, індивідуальність граничної стилізації дійових персонажів, яскраве кольорове вирішення, перехід зображення в майже орнаментальне й декоративне заповнення площини аркуша (особливо на обкладинці), оригінальна графічна презентація тексту. Таким чином, дитяча ілюстрація починає «говорити» дорослою фаховою візуальною мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Огар Е. І. Дитяча книга: проблема видавничої підготовки : навч. посіб. Львів : Аз-Арт, 2002. 159 с.
2. Особливості оформлення дитячої літератури. URL: <http://knig.org.ua/osoblyvosti-oformlennya>
3. Федіна Ю. Освітньо-виховний потенціал ілюстрації дитячої книги. *Вісник інституту розвитку дитини*. 2014. Вип. 35. С. 119–124.
4. Katja Spitzer. URL: <https://nobrow.net/creator/katja-spitzer/>

Коростіль Лілія

Науковий керівник – викл. Стельмащук Зіновій

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «БОЯН» В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ КІНЦЯ XIX ПОЧ. ХХСТ.

Постановка проблеми. Культурно-мистецьке життя Тернопільщини в кінці XIX – початку XX століття – надзвичайно важлива віха історії краю, що має велике значення для становлення професійного музичного мистецтва на його теренах. Зростання інтересу до різноманітних способів музикування, активізація аматорського хорового мистецтва, національно-патріотичне спрямування суспільства у зв'язку з історично-політичними